

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

Εισήγηση: Ο ρόλος του ΤΕΕ για τα ζητήματα πολιτικής προστασίας

Ένα σχεδόν χρόνο πριν, στη Συνεδρίαση της 21^{ης} Οκτωβρίου του 2023, η Αντιπροσωπεία του ΤΕΕ στη συζήτηση του Θέματος «Αντιπλημμυρικός Σχεδιασμός και Πρόληψη Φυσικών Καταστροφών» κατέληξε σε απόφαση με την οποία εξέφρασε την αλληλεγγύη της στους κατοίκους της Θεσσαλίας και κάλεσε το κράτος να θέσει σε άμεση προτεραιότητα την άμεση αποκατάσταση των ζημιών στα δίκτυα μεταφορών, ύδρευσης, την άμεση και πλήρη αποζημίωση των πληγέντων για την καταστροφή κατοικίας, επαγγελματικής στέγης, αγροτικής παραγωγής και επαγγελματικού εξοπλισμού.

Στην ίδια απόφαση δηλώνουμε ότι: «η Αντιπροσωπεία στέκεται απέναντι σε αντι-επιστημονικές απόψεις που χαρακτηρίζουν το φαινόμενο θεομηνία ή ως φαινόμενο που εμφανίζεται μία φορά στα χιλιάδες χρόνια, οι οποίες συσκοτίζουν τις διαχρονικές ευθύνες των κυβερνήσεων από την υποχρέωση του κράτους να παρέχει αντιπλημμυρική προστασία σε όλους τους πολίτες, ενώ η συνεχής επίκληση στην υπαρκτή κλιματική κρίση δε μπορεί πλέον να χρησιμοποιείται ως άλλοθι. Ταυτόχρονα είναι δεδομένο ότι οι ευρείες παρεμβάσεις σε δασικές και προστατευόμενες εκτάσεις, που έχουν διευκολυνθεί από το πρόσφατο αντι-περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο των τελευταίων ετών, όπως και η χωρίς σχέδιο αναθεώρηση των χρήσεων γης με βάση μόνο κριτήριο την υλοποίηση επενδύσεων, εντείνουν τον πλημμυρικό κίνδυνο.»

Ενώ όσον αφορά τα αντιπλημμυρικά έργα η Αντιπροσωπεία δήλωνε ότι: «αντιτάσσεται σε λογικές χάραξης αντιπλημμυρικής πολιτικής με κριτήριο το κόστος-όφελος για τους ομίλους και το κράτος και υλοποίησης έργων fast-track με κατ' ουσία απευθείας αναθέσεις, που βασίζονται αποκλειστικά και μόνο σε ευρείας κλίμακας παρεμβάσεις στα ρέματα, που όπως έχει αποδειχθεί πολλές φορές δεν επιλύουν το πρόβλημα. Προκρίνει ολοκληρωμένες λύσεις αντιπλημμυρικού σχεδιασμού, με κεντρικό σχεδιασμό σε επίπεδο λεκάνης απορροής, αξιοποιώντας εκτός από τις κλασικές λύσεις διευθέτησης, όπου κρίνονται αναγκαίες, και τις βέλτιστες πρακτικές από τις σύγχρονες οικολογικές προσεγγίσεις αντιμετώπισης των ρεμάτων που υπαγορεύουν να τους δώσουμε χώρο και να αξιοποιήσουμε τις αντιπλημμυρικές τους λειτουργίες. Το μόνο κριτήριο για τον αντιπλημμυρικό σχεδιασμό είναι η προστασία της ανθρώπινης ζωής, των περιουσιών και τους περιβάλλοντος και όχι η εξυπηρέτηση συμφερόντων. Η ευθύνη για την υλοποίηση των απαραίτητων έργων βαρύνει αποκλειστικά το κράτος μέσω υλοποίησης ενός ευρέους προγράμματος δημοσίων επενδύσεων.»

Μέχρι σήμερα το ΤΕΕ που έχει θεσμικά το ρόλο του «επιστημονικού συμβούλου της πολιτείας» με ευθύνη της πλειοψηφίας των οργάνων της Διοίκησής του έχει «αφήσει στα χαρτιά» ακόμα και εκείνες τις αποφάσεις των οργάνων του που αναδεικνύουν ως αιτία των φυσικών καταστροφών τις συνέπειες της διαχρονικά εφαρμοζόμενης πολιτικής όλων των κυβερνήσεων και της Ε.Ε.

Δε μπορεί το Τεχνικό Επιμελητήριο ούτε να σιωπά επιδεικτικά ούτε να μετατραπεί σε απολογητή της κρατικής κυβερνητικής πολιτικής που γεννά διαρκώς νέες καταστροφές με αντίδωρο τη διαχείριση κρατικών και κοινοτικών κονδυλίων (προϋπολογισμού 1,3 δις € το 2024) στο ρόλο «μικρού Υπουργείου» που κατανέμει κεφάλαια σε εταιρείες και ομίλους.

Η Διοίκηση του ΤΕΕ έχει υποχρέωση να σταθεί στο πλευρό του δοκιμαζόμενου λαού ασκώντας πίεση στην εκάστοτε κυβέρνηση και το σύνολο των κρατικών αρχών για την ανάγκη ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού πολιτικής προστασίας. Να αποκαλύψει τον αντιλαϊκό χαρακτήρα των κυβερνητικών σχεδιασμών των έργων πρόληψης και αποκατάστασης. Να αναδείξει τις δυνατότητες που παρέχουν σήμερα η επιστημονική γνώση και έρευνα για την ουσιαστική αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών αλλά και την ταχεία αποκατάσταση και θωράκιση υποδομών και κατοικιών συνολικά του δομημένου και αδόμητου περιβάλλοντος.

Στο διάστημα που μεσολάβησε απ' την περσινή απόφαση έχουμε συγκεκριμένα δείγματα γραφής απ' το πως αντιλαμβάνεται η κυβέρνηση την αντιπλημμυρική θωράκιση της Θεσσαλίας. Ανέθεσε την επιστημονική μελέτη για τον σχεδιασμό της πολιτικής αποκατάστασης του Θεσσαλικού κάμπου όχι στα Πολυτεχνικά Ιδρύματα της χώρας, αλλά σε μια **ολλανδική επενδυτική εταιρεία** («Εμπορική Ένωση Άμστερνταμ»), η οποία έχει αναπτύξει κερδοφόρες μπίζνες σε βάρος των λαών απ' την Αφρική ως την Ινδονησία.

Η ολλανδική εταιρεία παρέδωσε τον Μάρτη του 2024 το master plan αποκατάστασης, χωρίς καν **σαφείς αναφορές στα δεδομένα** που χρησιμοποιήθηκαν. Στην ουσία, έγινε μια προσπάθεια να ντυθεί με επιστημονικό μανδύα η κυβερνητική πολιτική της πλήρους εμπορευματοποίησης του νερού και της παράδοσης του Θεσσαλικού κάμπου στα μεγάλα συμφέροντα, σε βάρος των λαϊκών και ιδιαίτερα των αγροτικών στρωμάτων.

Τόσο οι **αρχές και τα κριτήρια σχεδιασμού όσο και τα μέτρα που προβλέπει**, αλλά και αυτά που στην ουσία απορρίπτει, αποκαλύπτουν τους πραγματικούς στόχους του ολλανδικού σχεδίου, το οποίο θα εφαρμόσει η κυβέρνηση. Προβάλλεται η **αρχή της αναλογικότητας** για τον σχεδιασμό των παρεμβάσεων, δηλαδή ότι ο βαθμός και ο τρόπος αντιμετώπισης των φυσικών καταστροφών **θα καθορίζονται από τη ζυγαριά κόστους - οφέλους για το κράτος και τους ομίλους**. Στην πράξη θα καθοριστούν περιοχές για **προσωρινή ελεγχόμενη πλημμύριση** και θα προσαρμοστεί η χρήση γης κάποιων περιοχών στη λιγότερο εντατική παραγωγή. Για τους αγρότες και τους επαγγελματίες των περιοχών αυτών προβλέπονται πενιχρές αποζημιώσεις. Με την ίδια αρχή του κόστους - οφέλους για το κεφάλαιο και το κράτος ζυγίζεται το «κόστος» της κατασκευής νέων αντιπλημμυρικών έργων σε σχέση με το κόστος των αποζημιώσεων και των επιπτώσεων στις ζωές και τις περιουσίες των λαϊκών οικογενειών. Στο πλαίσιο των **κοινοτικών Οδηγιών της «πράσινης μετάβασης»** απορρίπτονται ως ακριβά και ακατάλληλα τα **μεγάλα φράγματα άνω των 20 μ.**, οι ταμιευτήρες και τα σχετικά υδροηλεκτρικά έργα πολλαπλού σκοπού ύδρευσης, άρδευσης, παραγωγής Ενέργειας.

Οι πρόσφατες εικόνες των φονικών πολύνεκρων πλημμυρών στη Βαλένθια, έφεραν ορμητικά στην επικαιρότητα τις περσινές καταστροφικές και φονικές πλημμύρες στη Θεσσαλία, παλαιότερα στη Μάνδρα, στην Εύβοια και αλλού, κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου καταστροφικής πλημμύρας στην Αττική και σε άλλες περιοχές της χώρας.

Αντίστοιχα το **διαχρονικά επαναλαμβανόμενο έγκλημα των καταστροφικών πυρκαγιών** σε βάρος του λαού της Βορειοανατολικής Αττικής και όλης της Ελλάδας δεν μπορεί να συγκαλυφθεί. Μόνο στην Αττική την τελευταία τριετία (2021 - 2023), κάηκαν 700.000 στρέμματα δασών και δασικών εκτάσεων. Έχουν προηγηθεί οι καταστροφικές πυρκαγιές του προηγούμενου καλοκαιριού σε όλη την Ελλάδα με αποκορύφωμα αυτές τις Ρόδου, της Μαγνησίας και του Έβρου, της Εύβοιας πριν δύο χρόνια.

Η εγκύκλιος της περασμένης άνοιξης για την εφαρμογή του Κανονισμού Πυροπροστασίας Ακινήτων κοντά σε δάση” αποτέλεσε αντι-επιστημονική κυβερνητική πρόκληση. Για

πολλοστή φορά μέσω κρατικής ρύθμισης η κυβέρνηση επιχείρησε να μετατρέψει σε ατομική ευθύνη των λαϊκών στρωμάτων, την κρατική ευθύνη για τις νέες καταστροφές, για την καταστροφική -δασοκτόνα δασική πολιτική, που έχει οδηγήσει σε τεράστιες καταστροφές δασικών και αγροτικών εκτάσεων. Δεν εξασφάλισε ούτε τη φετινή χρονιά, την προστασία των δασών από τις δασικές πυρκαγιές. Οι αποσπασματικές μελέτες, τα δαπανηρά και αναποτελεσματικά έργα καθαρισμού μέσω αναθέσεων, η έμφαση στην εναέρια καταστολή των πυρκαγιών και την παρακολούθηση αφήνουν το δάσος, χωρίς συνολική δασοπροστασία, χωρίς ουσιαστική πρόληψη και οργάνωση των επίγειων δυνάμεων μέσα στο δάσος.

Η κυβέρνηση αξιοποιεί την καταστροφή δασών ως όχημα για την ιδιωτικοποίηση της διαχείρισής τους και για τη στήριξη νέων «**πράσινων**» επενδύσεων, με χαρακτηριστικό παράδειγμα το Σχέδιο Μπένου για την Εύβοια.

Ταυτόχρονα η **αντισεισμική θωράκιση** με τον απαραίτητο προσεισμικό έλεγχο και η αναβάθμιση του επιπέδου της αντισεισμικής ασφάλειας όλων των δημόσιων κτιρίων παραμένει ατελής. Σχεδόν 20 χρόνια μετά τη θέσπιση του προσεισμικού ελέγχου των δημόσιων κτιρίων, το ποσοστό των ελεγμένων κτιρίων δεν ξεπερνά το 30%, ενώ πολύ λιγότερες είναι οι σχετικές επεμβάσεις ενίσχυσης. Αυτό την ίδια στιγμή, που το 69% των κτιρίων είναι κατασκευασμένο χωρίς αντισεισμικούς κανονισμούς ή τον κανονισμό του 1959, το 59% των σχολικών κτιρίων και το 73% των υπόλοιπων δημόσιων κτιρίων δεν έχουν κατασκευαστεί με σύγχρονο αντισεισμικό κανονισμό (NEAK, ΕΑΚ2000). Ταυτόχρονα, εκκρεμεί η επικαιροποίηση του ισχύοντος κανονισμού, με την ενσωμάτωση των πιο πρόσφατων δεδομένων. Η ανάθεση στο ΤΕΕ της διαχείρισης του Προσεισμικού Ελέγχου μέσω του Ηλεκτρονικού Μητρώου Μηχανικών Προσεισμικού Ελέγχου Κτιρίων σε συνδυασμό με την υπό δημιουργία Ηλεκτρονική Πλατφόρμα Απογραφής Κτιρίων δεν προσφέρονται για πανηγυρισμούς.

Συνολικά λοιπόν οι απώλειες ζωών και λαϊκής περιουσίας αποτελούν προδιαγεγραμμένα εγκλήματα, αποτέλεσμα ενός δρόμου ανάπτυξης στον οποίο η γη αποτελεί εμπόρευμα και οι χρήσεις της υποτάσσονται στο κριτήριο διασφάλισης της κερδοφορίας των επιχειρηματικών ομίλων και όχι της ικανοποίησης των σύγχρονων κοινωνικών αναγκών.

Οι επιλογές του εχθρικού για τις ανάγκες μας κράτους σε όλα τα επίπεδα, η πολιτική με την οποία ιεραρχούνται οι υποδομές και τα έργα που θα πραγματοποιηθούν, οι προδιαγραφές και ο τρόπος λειτουργίας τους, η οργάνωση της πολιτικής προστασίας, οι χρήσεις γης υπακούουν στη βάση της ανάλυσης «κόστους – οφέλους» και υποτάσσονται στην ανάγκη διασφάλισης των «ματωμένων» πλεονασμάτων που κατευθύνονται στη στήριξη των ομίλων.

Η ανεξέλεγκτη "συμβίωση" βιομηχανίας, άλλων επικίνδυνων δραστηριοτήτων και κατοικίας με κίνδυνο ενός μεγάλου τεχνολογικού ατυχήματος με καταστρεπτικές συνέπειες για τον πληθυσμό, τα μπαζωμένα ρέματα, η άναρχη επέκταση των σχεδίων πόλης και η "τοιμεντοποίηση" των οικοπέδων, οι ελλείψεις στην αντισεισμική θωράκιση και σε αντιπλημμυρικά έργα, η κατασκευή μεγάλων οδικών αξόνων και άλλων υποδομών χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το κριτήριο της επίδρασης στη συνολική τρωτότητα μιας περιοχής απέναντι στις πλημμύρες, η απουσία αντιπυρικών ζωνών, η απουσία οδών μαζικής διαφυγής σε περίπτωση ανάγκης εκκένωσης περιοχών και οδών για την πρόσβαση των πυροσβεστικών οχημάτων, η απουσία ελεύθερων χώρων αποτελούν ορισμένα μόνο ενδεικτικά παραδείγματα αυτής της πολιτικής που προετοιμάζουν το έδαφος για τις επόμενες καταστροφές.

Είναι ανάγκη να χτυπήσει συναγεμρός για έργα υποδομής αντιμετώπισης αλλά και πρόληψης φυσικών καταστροφών, με την αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων επιστημονικών τεχνολογικών δυνατοτήτων της εποχής μας και με επίκεντρο τις κοινωνικές ανάγκες. Χρειάζεται σήμερα να αντιστραφεί η αρνητική κατάσταση, που ιεραρχεί πολύ χαμηλά έργα και υποδομές για τη προστασία της ζωής και της περιουσίας του λαού, της πραγματικής προστασίας του περιβάλλοντος, επειδή δεν παράγουν τα επιθυμητά κέρδη για τους επιχειρηματικούς ομίλους. Πιο συγκεκριμένα:

Οι συνεχείς καταστροφές από πλημμύρες, φωτιές και σεισμούς υπογραμμίζουν την ανάγκη μιας ριζικής αλλαγής πορείας. Η διασφάλιση ολοκληρωμένου σχεδιασμού και υλοποίησης έργων και υποδομών για τη συνδυασμένη κάλυψη των κοινωνικών αναγκών και την ουσιαστική αντιμετώπιση φυσικών φαινομένων και την πρόληψη καταστροφών προϋποθέτουν μια ριζικά διαφορετική διέξοδο, όπου αυτές οι ανάγκες θα μπουν στο επίκεντρο, στη θέση των κερδών των επιχειρηματικών ομίλων.

Για να αποσπαστούν μέτρα ανακούφισης και βελτίωσης της κατάστασης για το λαό στο σημερινό ασφυκτικό πλαίσιο, για να ανοίξει αυτός ο ριζικά διαφορετικός δρόμος ανάπτυξης, πρέπει ενάντια στη σημερινή πολιτική να δυναμώσει η αγωνιστική διεκδίκηση και η απαίτηση:

- Να εκπονηθεί ολοκληρωμένος, ουσιαστικός, επιστημονικός σχεδιασμός συνδυαστικής αποτίμησης για το σύνολο των κινδύνων, φυσικών και τεχνολογικών, με ευθύνη και χρηματοδότηση του κράτους. Κρατική χρηματοδότηση για ανάπτυξη της έρευνας σε αυτήν την κατεύθυνση.
- **Ουσιαστικό προσεισμικό έλεγχο**, θωράκιση υποδομών και κτιρίων, διενέργεια πρωτοβάθμιου προσεισμικού ελέγχου όλων των δημόσιων και κοινωφελούς χρήσης κτιρίων, δευτεροβάθμιου εκεί που απαιτείται και μελέτες ενίσχυσης κτιρίων αναλόγως των αποτελεσμάτων του. Οι διαδικασίες να γίνουν από κρατικό φορέα, με προσλήψεις μηχανικών, γεωτεχνικών κ.λπ. με μόνιμη σχέση εργασίας και πλήρη εργασιακά δικαιώματα. Αξιοποίηση της επιστημονικής γνώσης των Πολυτεχνικών Σχολών.
- Με ευθύνη του κράτους να πραγματοποιηθούν άμεσα ο **αντισεισμικός έλεγχος και η ενίσχυση των κτιρίων που κατοικούν οι εργατικές - λαϊκές οικογένειες και έχουν κατασκευαστεί με τους παλαιούς αντισεισμικούς κανονισμούς.**
- **Ολοκληρωμένη διαχείριση των λεκανών απορροής**, με άμεση και ορθολογική οριοθέτηση και διευθέτηση των υδατορεμάτων, μελέτες αντιπλημμυρικής προστασίας, με κριτήρια συνδυασμένης κάλυψης των λαϊκών αναγκών και προστασίας του περιβάλλοντος, έλεγχο του συνόλου των τεχνικών έργων για τις επιπτώσεις στα πλημμυρικά φαινόμενα. **Τα τεχνικά αντιπλημμυρικά έργα να αντιστοιχούν στις κοινωνικές ανάγκες και όχι στη κερδοφορία των εργολάβων.**
- **Κατάργηση του αντιλαϊκού πλαισίου χρήσεων γης**, που την παραδίδει στο μεγάλο κεφάλαιο. Ολοκληρωμένη διαχείριση και προστασία των δασών προς όφελος των εργαζομένων. Να γίνουν άμεσα με ευθύνη του κράτους τα απαραίτητα έργα καθαρισμού δασών, διάνοιας αντιπυρικών ζωνών και δρόμων. Κατάργηση των αντιδασικών νόμων, που παραδίδουν τα δάση στους επιχειρηματικούς βομίλους και κατάργηση του αντιεπιστημονικού και καταστροφικού διαχωρισμού πρόληψης και καταστολής δασικών πυρκαγιών.
- **Πολεοδομική και χωροταξική διασφάλιση ανοιχτών χώρων**, για την πρόληψη πλημμυρικών φαινομένων μέσω της μείωσης της τελικής απορροής λόγω του νερού που συγκρατείται στο έδαφος, την εξασφάλιση χώρων καταφυγής και συγκέντρωσης πληθυσμού σε περίπτωση σεισμού, διεξόδων διαφυγής σε περίπτωση πυρκαγιάς.

- Ενίσχυση του προσωπικού, των μέσων και της εκπαίδευσης των φορέων Πολιτικής Προστασίας, ουσιαστική ενημέρωση και εκπαίδευση του πληθυσμού. Όλα τα παραπάνω να συμπεριλαμβάνονται σε ολοκληρωμένα σχέδια Πολιτικής Προστασίας, με ξεκάθαρες αρμοδιότητες κάθε φορέα, αντιμετώπιση όλων των επιχειρησιακών κενών, αξιοποίηση όλων των σύγχρονων τεχνολογικών δυνατοτήτων.
- Σαφή και δεσμευτικά χρονοδιαγράμματα για την υλοποίηση όλων των σχετικών έργων υποδομών. Ενίσχυση των Τεχνικών Υπηρεσιών κράτους, Περιφερειών, Δήμων με μόνιμο προσωπικό σε μηχανικούς και όλο το αναγκαίο επιστημονικό, τεχνικό, εργατικό δυναμικό για την μελέτη και κατασκευή δημόσιων έργων υποδομής, ενάντια στην πολιτική που τα παραδίδει σε εργολάβους και κατασκευαστικούς ομίλους.
- Γρήγορη αποκατάσταση προβλημάτων και πλήρη αποζημίωση των πληγέντων.
- Ουσιαστική αύξηση της χρηματοδότησης για όλα τα παραπάνω, φορολογώντας το μεγάλο κεφάλαιο.

Απαιτείται ριζική αλλαγή κατεύθυνσης στη στάση του ΤΕΕ, που αφορά:

1. Στη συμβολή του για ολοκληρωμένο σχεδιασμό πολιτικής προστασίας και υλοποίησης των αναγκαίων μέτρων πρόληψης και αποκατάστασης, με γνώμονα το σύνολο των κοινωνικών αναγκών και όχι την καπιταλιστική κερδοφορία και τις δεσμεύσεις της ΕΕ (κόστος – όφελος για το κεφάλαιο και το κράτος του).
2. Στη στήριξη των αγωνιστικών διεκδικήσεων για την αναγκαία στελέχωση – υποδομή των αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών, σε αντιπαράθεση με το σχέδιο υποβάθμισης – απαξίωσης κι ιδιωτικοποίησης τους, που προωθεί τόσο η σημερινή, όσο και οι προηγούμενες κυβερνήσεις.
3. Στη δημόσια αποκάλυψη της πραγματικής κατάστασης και των πολιτικών συνενόχων για αυτή, με ενημερωτική – επικοινωνιακή εκστρατεία.
4. Με δρομολόγηση της αναλυτικής συζήτησης κάθε βασικής πλευράς του θέματος (προσεισμικός έλεγχος, αντιπλημμυρική προστασία κ.λπ.) και διαμόρφωση συγκεκριμένου σχεδίου δράσης.